

# ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО – ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЗИЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ТА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЕКТІВ

*Н.М. Галицька*

*викладач комунального вищого навчального закладу  
«Жовтоводський педагогічний коледж»  
Дніпропетровської обласної ради*

**Вступ.** В наш час у добу докорінних соціально-економічних перетворень в незалежній Україні та на фоні глобальної екологічної кризи, погіршення стану довкілля актуальною є проблема екологічної освіти населення, що потребує виважених рішень від держави, освітніх закладів, громадських товариств і об'єднань, сім'ї, родини, тому однією з найважливіших складових сучасної освіти визначено її екологічний компонент. Це охоплює: формування екологічної культури шляхом опанування дітьми екологічними знаннями та виховання на їхній основі гуманного ставлення до природного довкілля як до загальнолюдської цінності, набуття з раннього віку досвіду гармонійної взаємодії з природою.

Дошкільний вік є найбільш сензитивним періодом щодо формування основ екологічної культури, важливим є також забезпечення неперервної екологічної освіти молодших школярів, тому формування їх екологічної компетентності, розробка засобів, навчально-методичного забезпечення щодо екологічного виховання є одним з найактуальніших питань сучасного освітньо-виховного процесу в ДНЗ та початковій школі.

**Мета дослідження** – розкрити педагогічну цінність екологічних проектів, розробити методичні рекомендації щодо організації та проведення освітньо-виховного процесу шляхом використання екологічних проектів з метою формування екологічної компетентності старших дошкільників та молодших школярів, зокрема, формування морально – екологічної позиції.

**Об'єкт та методи дослідження.** Об'єкт досліджень – навчально-виховний процес з ознайомлення з природним довкіллям у старшій групі ДНЗ № 32 та 4-а класі ЗОШ № 10 м. Жовті Води. Для реалізації мети використані психолого-педагогічні, соціологічні (спостереження, бесіди, експертне опитування) методи дослідження, психолого-педагогічна діагностика.

*Результати та їх обговорення.* Суть організації роботи з екологічного проектування – стимулювати інтерес старших дошкільників та молодших школярів до природного довкілля, до певних екологічних проблем, що передбачають оволодіння певною сумою знань, та через проектну діяльність, яка передбачає розв’язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування отриманих знань. Результатом є індивідуальний досвід проектної діяльності дитини, що дає можливість значно підвищувати рівень її екологічної компетентності. Участь в екологічних проектах сприяє актуалізації знань, вмінь, навичок дитини, їх практичному застосуванню у взаємодії з оточуючим, стимулює потребу дитини в самореалізації, самовираженні у творчій особистісно та суспільно значущій діяльності, реалізує принцип співробітництва дітей і дорослих, дозволяє сполучати колективне та індивідуальне у педагогічному процесі.

Робота над проектом – практика особистісно-орієнтованого навчання. Специфіка методу проектів полягає в тому, що педагогічний процес накладається на процес взаємодії дитини з оточуючим світом; йде засвоєння дитиною навколишнього середовища (природного та соціального); педагогічний вплив здійснюється у спільній з дитиною діяльності, спирається на власний досвід дитини.

Організуюючи роботу по впровадженню екологічних проектів, слід пам’ятати про основні завдання, що реалізуються в ході їх виконання: навчити дітей здобувати знання самостійно, вміти застосовувати їх для розв’язання нових пізнавальних і практичних завдань, сприяти дітям у здобутті комунікативних навичок, здатності працювати у різноманітних групах, виконуючи різні соціальні ролі, прищепити вміння користуватися дослідницькими прийомами, збирати необхідну інформацію, вміти її аналізувати з різних точок зору, висувати різні гіпотези, вміти робити висновки [1, 2, 5].

З метою успішної реалізації проектів слід дотримуватись основних вимог щодо їх організації : наявність значущої у дослідницькому, творчому плані проблеми (завдання), що потребує інтегрованих знань, дослідницького пошуку для її розв’язання; практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів (для дошкільників, молодших школярів види звітності – згідно з віком); самостійна (парна, групова, індивідуальна) діяльність дітей; поетапний поділ змістової частини проекту (з вказуванням поетапних результатів); використання дослідницьких методів.

Важливо, що результати проектів повинні бути обов'язково матеріальними: альбом, серія малюнків, комп'ютерна газета, вироби з природного матеріалу тощо. Успіх реалізації екологічного проекту залежить від чіткого дотримання послідовності його етапів [3, 5]. Педагоги, що досліджують питання використання екологічних проектів, пропонують багато типів проектів та варіантів класифікації екологічних проектів як для старших дошкільників, так і для молодших школярів.

В ДНЗ використовують прості, елементарні проекти в роботі із старшими дошкільниками. Для успішного виконання проектів слід чітко визначити теми, робота над якими буде доступна і цікава, враховуватиме інтереси та потреби дітей, вікові та індивідуальні особливості, слід також визначити мету, завдання, розробити систему роботи над проектом, зміст практичних завдань, які будуть реалізовані в ході даного проекту. В ході роботи об'єднати зусилля дітей та дорослих (батьків, родини, сусідів, вихователів).[1,3,5]

В ході реалізації проектів пам'ятати про особливості мислення дошкільників, тому вихователю слід розробити наочні посібники та дидактичні матеріали. Доцільно, щоб в проекти включались казкові герої: Домовичок Кузя, що слідкує за порядком та чистотою, Лісовичок та його онук Деревинка – охоронці лісу, гномики Повітряна Кулька, Крапелька, дівчинка Гармонія, які будуть розповідати дітям про проблеми та охорону природного довкілля, “добрі духи Землі” – Польовик, Водяник, Домовик, Мавка, Русалка, дощики – “сліпий” дощик, “грибний”, “грозовий” та інші герої.

Теми проектів для старших дошкільників : « Захистіть ранньовесняні квіти», «Добра зима», «Дощику», «Розвідка чудового та дивовижного», «Диво на долоньці», «Ліс та лісенята», «Лісовичок і його онук Деревинка- охоронці лісу», «Прекрасна країна Квітляндія» та інші.[3,5]

В роботі з молодшими школярами найчастіше використовують короточасні прості проекти, але їх можна об'єднати у певну систему – складні довготривалі проекти чи програми: можна об'єднувати проекти різних видів (колективні та індивідуальні, короточасні та тривалі) у різні ланцюжки, довготривалі сюжетно-рольові ігри «Будуємо місто Екоград», «Школа добрих чарівників», «Екосвіт моєї родини», в цикли за порами року.

**Висновки.** Результати обстеження дитячих колективів після реалізації екологічних проектів показали значне зростання інтересу до вивчення природи, значно вищий рівень пізнавальних інтересів та бажання отримувати екологічні знання. Діти стали активно використовувати одержані знання, вміння та навички в екологічно-орієнтованій діяльності, у них проглядається потреба у піклуванні про об'єкти природи, прояв позитивних рис характеру : доброти, турботливості, чуйності, готовність брати активну участь в інших видах діяльності, пов'язаних з покращенням природного довкілля.

При достатній ефективності методу проектів слід особливо підкреслити, що його впровадження можливе лише при наявності системи роботи; слід пам'ятати, що результати роботи можуть бути віддалені. Отже, сучасна екологічна освіта повинна бути максимально ефективною, щоб сприяти формуванню екологічної освіченості, екологічних компетенцій старших дошкільників та молодших школярів, і екологічні проекти повинні ПОСИСТ чільне місце в реалізації таких завдань.

#### *Список використаної літератури*

1. Горобаха Н.М. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія / Укладач Н.М. Горобаха. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – С. 317-336, 412- 418
2. Екологічний вісник Криворіжжя: збірник наукових та науково-методичних праць / головний редактор В.М. Савосько. – Кривий Ріг: КПІ ДВНЗ «КНУ», 2015. – Вип. 1. – С. 105, 123-125.
3. Калуська Л.В. Інновації в дошкіллі. Програми, технології, проекти, ідеї, досвід: Посібник на допомогу дошкільним працівникам / Л.В. Калуська, М.В. Отрощенко авт.-упор.: Л.В. Калуська, М.В. Отрощенко. – Мандрівець, 2013. – С. 154-221.
4. Кукалець М.В. Методика викладання природознавства у початковій школі: навчально-методичний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання студентів спеціальності «Початкова освіта»: Навчальний посібник / М.В. Кукалець. – Львів.; «Новий Світ - 2000», 2013. - С. 119-126, 139-140.
5. Нікітчина С.О. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика. Навчальний посібник / Під загальною редакцією професора С.О. Нікітчиної. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 256 с.